

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศไม่เพียงมุ่งเน้นการพัฒนาเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจหรือทางด้านสังคม เพียงอย่างเดียวแต่จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554 ที่มีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคน โดยกำหนดว่าคนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยใช้กระบวนการทางการศึกษาเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาคนให้มีชีวิตที่ดีงาม มีความสมบูรณ์พร้อมในตัวเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้วยังต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย (รุ่งนภา สันติศิรินิรันดร์, 2551, หน้า 1)

จากความสำคัญของการศึกษาข้างต้น ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากที่สุดในการบวนการจัดการการศึกษา ทั้งนี้เพื่อการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานที่สามารถจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแนวปฏิรูปการศึกษา จึงมีแนวคิดที่ยกระดับวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 มาตรา 53 ความว่า ให้ครู ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด แต่ปัจจุบันการศึกษากำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษา การทำหน้าที่ครูยังมีปัญหาด้านคุณภาพ ครูจำนวนมากไม่มีศรัทธา ขาดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ซึ่งอาจเป็นเรื่องเชื่อมโยงจากปัจจัยด้านอื่น เช่น ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมและครอบครัว เป็นต้น (วินัย หาญพรหม, 2552, หน้า 1-3) นอกจากนี้ยังมีวิกฤติเกี่ยวกับครูนอกระบบ เช่น การลดความนิยมในอาชีพครู ครูขาดการพัฒนาตนเอง การให้ความสำคัญกับสายงานบริหารมากกว่า ค่าตอบแทนต่ำ และการขาดเสรีภาพทางวิชาการ (รุ่ง แก้วแดง, 2543, หน้า 131)

โรงเรียนสันกำแพง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 1 เป็นโรงเรียนมัธยมสาขาสามัญ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันโรงเรียนสันกำแพง ผู้บริหารโรงเรียนคนปัจจุบันคือ นายวรทัศน์

บุญโคตร โดยมีวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสันกำแพง คือ มุ่งเน้นคุณธรรม นำความรู้ คู่เทคโนโลยี สู่วิถีไทย ใส่ใจคุณภาพชีวิต มีกระบวนการคิดก้าวไกล ภายใต้การพัฒนาสิ่งแวดล้อม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คู่เคียงชุมชน เป็นพลเมืองโลก (โรงเรียนสันกำแพง, ข้อมูลโรงเรียน, 2554 : ออนไลน์) โรงเรียนสันกำแพง เป็นโรงเรียนมัธยมสาขาสามัญที่มีจำนวนครูมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่คือจำนวน 126 คน (ศูนย์ปฏิบัติการสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, รายงานจำนวนครูและพนักงานราชการจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้, 2554 : ออนไลน์) ที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ (โครงการโรงเรียนดีใกล้บ้าน, ทำเนียบโรงเรียนในฝัน, 2554 : ออนไลน์) นอกจากนี้ได้ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนต้นแบบ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน และผ่านการประเมินเป็น 1 ใน 8 โรงเรียนของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

ครูนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาเพราะครูเป็นกลไกที่จะเกื้อหนุนให้การศึกษาบรรลุเป้าหมาย ถ้าครูบกพร่องต่อการปฏิบัติหน้าที่ แม้องค์ประกอบอื่นๆ จะดีสักเพียงใดก็ตาม การจัดการศึกษาก็ล้มเหลวอย่างแน่นอน ครูเป็นข้าราชการประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง เนื่องจากประเทศชาติจะเจริญได้นั้นส่วนหนึ่งย่อมอยู่ที่การปฏิบัติหน้าที่ของครูครูจึงต้องมีคุณลักษณะที่ดี คือ มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ มีอุดมการณ์ และมีวิญญานของความเป็นครู เพราะคุณภาพของครูย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จอย่างดี และมีประสิทธิภาพด้วย (โชคทวี เกษมศรี, 2518:1 อ้างใน เรียบม สุขกล้า , 2553:4) สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลและส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอนประสบผลสำเร็จได้นั้นก็คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูผู้สอนถ้าครูผู้สอนมีคุณภาพชีวิตดี ผลการปฏิบัติงานสอนย่อมมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนได้ ดังที่ สันติ บางอ้อ (2540 : 39-40) ได้กล่าวไว้ว่า หากคนเรามีคุณภาพชีวิตในการทำงานดีจะสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพสามารถปรับปรุงผลผลิตได้โดยมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจซึ่งถือเป็นปัจจัยภายในสำหรับปัจจัยภายนอกก็คือสภาพแวดล้อมในการทำงาน จะเป็นสิ่งที่ทำให้คนเรามีความสุขกับการทำงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน รวมทั้งผู้บริหารของโรงเรียนสันกำแพงได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรและคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร โรงเรียนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร โรงเรียนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
3. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรของโรงเรียนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์

คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ภายใต้อุปกรณ์ประกอบและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และมีความมั่นคงในชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องดำเนินการให้เกิดองค์ประกอบเหล่านั้น และการที่พนักงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้แก่องค์กรไปจนถึงชีวิตส่วนตัวของพนักงาน โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านจิตวิญญาณ และด้านความมั่นคงในชีวิต

บุคลากรในโรงเรียนสันกำแพง หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมสาขาสามัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 172 หมู่ 7 ถนนกษสาร ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการสอน (Teaching staff) หมายถึง ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หรือครูพิเศษ
2. ผู้ที่ไม่ได้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการสอน (Non-teaching staff) หมายถึง เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่ทะเบียน เจ้าหน้าที่แผนกอื่น ๆ